UNIVERZITET U BEOGRADU

MASTER AKADEMSKE STUDIJE

Uputstvo

za izradu završnog (master) rada

Beograd, novembar 2015. godine

© 2013. Mirjana Drakulić, Ratimir Darkulić

© 2015. Mirjana Drakulić, Ratimir Darkulić, izmenjeno i dopunjeno elektronsko izdanje

Lektor:

Marija Milić

Priprema za štampu i tehničko uređenje:

autori

Sva prava su zadržana. Nije dozvoljeno da se u celosti ili delovima Uputstvo kopira, snima, emituje ili reprodukuje na bilo koji način, uključujući i fotokopiranje, fotografisanje, elektronski upis i slično bez dozvole Univerziteta i autora.

Sadržaj

POSTUPAK PRIJAVE, IZRADE I ODBRANE ZAVRŠNOG (MASTER) RADA 1
1. Postupak prijave teme master rada 2
2. Struktura master rada 4
3. Korišćenje literature 7
3.1. Harvardski sistem 10
3.2. Vankuverski sistem 14
3.3. Oksfordski sistem 16
4. Osnovna tehnička uputstva za pisanje master rada 18
5. Postupak odbrane master rada 23
LITERATURA 25
PRILOG 1: Prijava teme master rada 27
PRILOG 2: Izjava o akademskoj čestitosti 29
PRILOG 3. Primer molbe za mirovanje 30
PRILOG 4: Primer molbe za produženje studija 31

ACCIPE QUOD TUUM, ALTERIQUE DA SUUM

Dicta et sententiae latinae

POSTUPAK PRIJAVE, IZRADE I ODBRANE ZAVRŠNOG (MASTER) RADA

Završni rad (u daljem tekstu: master rad) je samostalni stručni rad u kojem se obrađuje odabrana tema. Piše se na završetku master akademskih studija. Brani se nakon ispunjenih svih nastavnih obaveza u skladu sa akreditacijom studijskog programa (položeni svi ispiti, obavljena i odbranjena stručna praksa, odslušan istraživački seminar, urađen i odbranjen istraživački i/ili pristupni rad).

Student[1] u toku pripreme i izrade master rada razvija svoje akademske sposobnosti, unapređuje znanje u određenoj oblasti i primenjuje odgovarajuće metode, tehnike i alate naučnog istraživanja. Rad uključuje formulaciju, analizu jednog ili više istraživačkih pitanja, primenu metoda istraživanja, interpretaciju, diskusiju i zaključak sa preporukama[2]. Istraživanje student realizuje samostalno uz pomoć mentora. Samostalnost i originalnost su ključne pretpostavke master rada bez obzira da li se radi o sopstvenom istraživanju ili interpretaciji nalaza drugih[3]. Da bi rad bio dobro napisan, po formi i sadržaju, neophodno je da zadovoljava kriterijume publikovanja u časopisima sa recenzijom koji se citiraju[4] u *SCI* (*Science Citation Index*) po *ISI* (*Thomson Institute for Scientific Information*), *JCR* (*Journal Citation Reports*), *SSCI* (*Social Sciences Citation Index*), *ERIH* (*European Reference Index*)[5] bazama ili časopisima koji su na listi Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije iz društvenih nauka[6]. Uspešna odbrana rada pretpostavlja poštovanje pravila dobre prezentacije, propisanog vremena i kompetentnog odgovaranja na pitanja članova Komisije.

Master rad, zavisno od izvora informacija i podataka koji se u njemu koriste, može biti:

1. **rad zasnovan na podacima iz literature** („*qualitative thesis*“) i u kome se primenjuju “mešovite metode” u poglavlju analize i diskusije uključujući kvalitativne

---

1 Radi jednostavnosti, umesto istovremenog korišćenja muškog i ženskog roda, u tekstu će se koristiti samo muški rod (npr. student, mentor, član)

2 Univerzitet u Beogradu, Medicinski fakultet, Republika Srbija Ministarstvo zdravlja, Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka, *Uputstvo za pisanje završnog master rada*, Diplomske akademske studije iz Menadžmenta u sistemu zdravstvene zaštite – master, http://www.healthmanagementinfo.com/Doc/downloads/Broshura_2010.pdf (26.12.2010.)

3 Univerzitet u Beogradu, Medicinski fakultet, Republika Srbija Ministarstvo zdravlja, Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka, op. cit.

4 Поповић А., *Цитатни индекси и вредновање научноистраживачког рада*, http://kobson.nb.rs/upload/documents/oNamaPredavanja/PR2011VrednovanjeNaucnogRada%20.pdf (22.07.2015.)

5 Национални савет за научни и технолошки развој, *Правилник о поступку и начину вредновања, и квантитативном исказивању научноистраживачких резултата истраживача,* http://www.mpn.gov.rs/images/content/nauka/pravna_akta/PRAVILNIK_o_zvanjima.pdf (22.07.2015.)

6 Citirani indeksi (*Web of Science)*, SCOPUS, Google Scholar, nacionalni citatni indeks

podatke[7]. Analiza određenog pitanja iz oblasti i sinteza postojećih i novih podataka bazira se na korišćenoj literaturi različitim mišljenjima na osnovu čega se formira sopstveno. U ovoj vrsti rada koristi se *studija slučaja*[8], i

2. **rad zasnovan na podacima specijalno prikupljenim za te potrebe ili za istraživački projekat** („*quantitative thesis*“)[9]. Osnova su podaci koji se prikupljaju za potrebe master rada korišćenjem različitih naučnih metoda (anketa, intervju, posmatranje, i sl.). Tako dobijeni, analizirani i prodiskutovani podaci upoređuju se sa podacima dobijenim iz sekundarnih izvora (koje je prikupio, analizirao i objavio neko drugi).

Obim master rada zavisi od vrste i složenosti problema o kojem se piše.

Postupak prijave master rada je formalizovan i sastoji se od više koraka, a postupak njegove odbrane je precizno određen[10].

1. Postupak prijave teme master rada

Tema master rada dogovara se sa mentorom. Mentor može biti svaki nastavnik koji je učestvovao u realizaciji nastave na studijskom programu, u zvanju docenta, vanrednog ili redovnog profesora. Jedan nastavnik može biti mentor na jednom studijskom programu u jednoj školskoj godini ograničeni broj puta (ne više od 4). Mentor i kandidat vode o tome računa. Izuzetno mentor može voditi više master radova po odluci Programskog saveta.

Prijava teme vrši se popunjavanjem *Obrasca za prijavu master rada* (Prilog 1). Popunjen *Obrazac* se predaje nadležnoj službi Univerziteta. Pre predaje obrasca **mentor mora proveriti** postojanje svih relevantnih delova i pomoći studentu da ga korektno popuni. U formularu su definisani:

---

[7] Lynch T., *Writing up your PhD (Qualitative Research) Independent Study version*, English Language Teaching Centre University of Edinburgh, 2014, http://www.ed.ac.uk/polopoly_fs/1.153633!/fileManager/Writing%20up%20your%20PhD%20(Qualitative%20Research).pdf (20.07.2015.)

[8] Baxter P., Jack S., *Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers*, The Qualitative Report, Volume 13, Number 4, December 2008, pp. 544-559, http://www.nova.edu/ssss/QR/QR13-4/baxter.pdf (22.07.2015.)

[9] Nenty H. J., *Writing a Quantitative Research Thesis*, http://krepublishers.com/02-Journals/IJES/IJES-01-0-000-09-Web/IJES-01-1-000-09-Abst-PDF/IJES-01-01-019-09-011-Nenty-H-J/IJES-01-01-019-09-011-Nenty-H-J-Tt.pdf (21.07.2015.)

[10] Ovo *Uputstvo* pripremili su prof. dr Mirjana Drakulić i mr Ratimir Drakulić za potrebe studijskih programa master akademskih studija Menadžment poslovnih performani i Preduzetnički menadžment u okviru TEMPUS projekta CONCUR.

1. **nadležno telo koje odobrava izradu master rada** (Veće za studije pri Univerzitetu);
2. **studijski program**;
3. **naslov rada**;
4. **cilj rada** (kratko objasniti koji su ciljevi rada. Navesti bar 2 osnovna cilja);
5. **predmet rada** (jasno i precizno na 3 do 4 strane definisati predmet);
6. **metode rada** (objasniti koje će se metode koristiti za koji deo rada. Ukoliko se posebno vrši anketiranje, intervjuisanje, posmatranje ili primena neke od kvantitativnih metoda objasniti uzorak, ciljne grupe, način sprovođenja istraživanja, pripremljeni instrumentarij);
7. **struktura po poglavljima** (kratak opis svakog poglavlja – ne taksativno navođenje sadržaja);
8. **literatura** (bar 30-ak odrednica strane i domaće literatura koja će se koristitii pri izradi master rada i kojom se dokazuje upućenost u izabranu temu, a ne može obuhvatati udžbeničku literaturu sa osnovnih akademskih studija);
9. **radna biografija**.

Temu master rada usvaja Veće za studije pri Univerzitetu Univerziteta u Beogradu. Obaveštenje o odobrenim prijavama objavljuje se na sajtu Veća (http://bg.ac.rs/sr/studije/obavestenja.php) i može se dobiti od nadležne službe.

R**ok za izradu master rada je do isteka trajanja studentskih prava** u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju Republike Srbije[11] i aktima Univerziteta u Beogradu[12].

Veće za studije pri Univerzitetu donosi odluku o prijavi teme master rada, mentoru i članovima Komisije za ocenu završnog rada. U odluci Veća definisan je i rok (45 dana od dana prijema završenog rada) u kome mentor i komisija pišu *Izveštaj o završenom master radu*. Odbrana se zakazuje pred istom komisijom.

[11] *Zakon o visokom obrazovanju*, Službeni glasnik RS, br. 76/2005, 100/2007 - autentično tumačenje, 97/2008, 44/2010, 93/2012, 89/2013 i 99/2014)

[12] *Statut Univerziteta u Beogradu*, Službeni glasnik Univerziteta, godina LIII, broj 186, 17. jul 2015., http://www.bg.ac.rs/files/sr/univerzitet/univ-propisi/Statut-precisceni-2015.pdf (22.07.2015.)

Mentor i student zajednički prave **plan izrade** master rada o čemu obaveštavaju rukovodioca studijskog programa. Ukoliko dođe do bilo kakvih odstupanja u planu, pre isteka propisanih rokova, obaveštava se rukovodilac i Veće za sudije pri Univerzitetu.

U slučaju da postoji potreba za mirovanjem statusa studenta iz određenih razloga u skladu sa članom 92 Zakona (teža bolest; upućivanje na stručnu praksu u trajanju od najmanje 6 meseci; odsluženje i dosluženje vojnog roka; nega deteta do godinu dana života; održavanje trudnoće; i dr.)[13] i članom 92 Statuta Univerziteta (kao i pripreme za olimpijske igre, svetsko i evropsko prvenstvo u svojstvu vrhunskog sportiste)[14] ili produženjem studija ispunjenjem određenih uslova student podnosi molbu Veću uz saglasnost mentora i Programskog saveta (*Prilog 3* i *Prilog 4*).

2. Struktura master rada

Master rad treba da ima sledeće delove:

1. korice;
2. naslovnu stranu;
3. naslov;
4. stranicu sa zahvalnicom i/ili posvetom;
5. sažetak i ključne reči na srpskom jeziku;
6. sažetak i ključne reči na engleskom jeziku;
7. radna biografija studenta;
8. izjavu o akademskoj čestitosti (originalnosti master rada);
9. sadržaj;
10. popis korišćenih skraćenica sa značenjem;
11. popis slika, grafika;
12. popis tabela;
13. uvod;
14. poglavlja;
15. zaključak;
16. literaturu;
17. priloge.

[13] *Zakon o visokom obrazovanju*, op. cit.
[14] *Statut Univerziteta u Beogradu*, op. cit.

Korice su standardizovane. Nose oznaku/logo i ispis Univerziteta u Beogradu, nivo studija, naziv studijskog programa, naznaku da je u pitanju master rad, naslov, ime studenta, ime mentora, mesto, mesec i godinu završavanja.

Naslovna strana je istovetna koricama.

Naslov treba da obuhvati glavnu ideju rada, da bude jasan i jednoznačan. Naslov ne treba da je dugačak i da je u njemu ceo sadržaj master rada. Preporučljivo je da naslov nema više od 9 reči.

Zahvalnica i/ili posveta nisu obavezne, međutim, pružaju priliku da se izrazi zahvalnost pojedincima (kolegama, porodici, i sl.) i institucijama koji su na bilo koji način (savetima, literaturom, dokumentima, finansijski) pomogli izradu rada. Mentoru i članovima komisije nije se nužno zahvaljivati.

Sažetak je jezgrovit prikaz master rada na najviše jednoj strani. On sadrži sve bitne informacije o radu: ciljeve i predmet istraživanja, primenjenu metodologiju, dobijene rezultate i bitne zaključke. Piše se na srpskom i engleskom jeziku. Na kraju svakog sažetka se navode **ključne reči** (do 5).

Radna biografija (CV) studenta treba da sadrži podatke o datumu i mestu rođenja, školovanju i usavršavanju, poznavanju stranih jezika, radnom iskustvu, nagradama, posebnim profesionalnim i stručnim aktivnostima i ostalim značajnim stručnim znanjima i aktivnostima. Ne unose se podaci o porodičnom stanju, ličnim stvarima i opredeljenjima. Biografija može biti od pola do više strana.

Izjava o akademskoj čestitosti, autorstvu obavezuje svakog studenta da će poštovati prava intelektualne svojine drugih. Ukoliko do toga iz bilo kog razloga ne dođe odgovaraće se u skladu sa Zakonom o autorskom i srodnim pravima[15], Krivičnim zakonikom (naročito član 198., stav 1. *Povreda moralnih prava autora i interpretatora*)[16], kao i aktima Univerziteta u Beogradu (npr. član 5. Kodeksa profesionalne etike na Univerzitetu u Beogradu, Kanon 1. st. 3. “Kao moralno neprihvatljivo ponašanje

[15] *Zakon o autorskom i srodnim pravima*, Službeni glasnik RS, br. 104/2009, 99/2011 i 119/2012.
[16] *Krivični zakonik*, Službeni glasnik RS, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 i 108/2014.

posebno se izdvaja svaki oblik plagiranja radova i ideja učinjen od strane člana akademske zajednice"[17]). Tekst izjave nalazi se u *Prilogu 3*.

Sadržaj je popis poglavlja i podpoglavlja sa rednim brojem strana na kojima ona započinju. Sadržaj u tekstu mora da se u potpunosti podudara sa sadržajem na početku rada. Najbolje je koristiti automatsko generisanje sadržaja koje pruža *Microsoft Word* (*Table of Contents*). Prilozi i literatura se ne numerišu kao naslovi ali se unose u sadržaj.

Popis korišćenih skraćenica obuhvata sve skraćenice koje se koriste u radu sa punim nazivima.

Popis slika, grafika i **popis tabela** sadrže njihov broj i naziv, kao i broj strane na kojoj se nalaze.

Uvod na jasan i koncizan način opisuje temu rada, istraživačke ciljeve i probleme, odnosno istraživačka pitanja, predmet rada, metode prikupljanja i analize podataka, hipoteze, strukturu i sadržaj rada. Obim uvoda ne treba da pređe 10%, a preporučljivo je da bude oko 5% rada.

Srednji deo rada sastoji se od poglavlja i podpoglavlja odgovarajućih naslova. U poglavljima se iznose teorijska saznanja o području (temi) rada, kao i prikaz rezultata analize ili empirijskog istraživanja, uz objašnjenja značenja dobijenih rezultata. Ovaj deo rada zasniva se na analizi dovoljnog broja izvora. Posebno poglavlje mora se posvetiti konkretnom istraživanju ili prikazu i analizi studije slučaja. Istraživanje se opisuje detaljno, tekstualno i grafički. Sadrži: opšti prikaz istraživanja; uzorak; opis korišćene metode; prezentiranje rezultata; diskusiju. Obim srednjeg dela rada trebalo bi da je oko 50 strana.

Zaključak obuhvata najvažnija rešenja postavljenog problema istraživanja, odnosno odgovore na postavljena pitanja. Daju se i predlozi mera, preporuke. Ne iznose se nova saznanja, novi podaci ili informacije. Ovde se ne navode novi izvori i ne upućuje na literaturu. Obim zaključka trebalo bi da bude do 5% rada.

[17] *Kodeks profesionalne etike na Univerzitetu u Beogradu*, Glasnik Univerziteta u Beogradu, godina XLV, broj 137/2007, http://www.bg.ac.rs/files/sr/univerzitet/univ-propisi/KodeksProfesionalneEtike.pdf (22.07.2015.)

Literatura obuhvata sve izvore koji su korišćeni u radu. Ne navode se radovi ili dokumenti koji se u radu ne citiraju, niti oni na koje se u radu ne upućuje. Redosled navođenja literature zavisi od sistema/stila citiranja i mora dosledno pratiti tekst master rada.

Prilozi su anketni upitnici, različiti dokumenti (npr. Zakon o sprečavanju zlostaljanja na radu, Konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama), obrasci i slično, korišćeni pri izradi master rada. Prilažu se na kraju rada (u potpunosti ili u delovima). Označavaju se rednim brojevima i naslovom (npr. Prilog 1: Zakon o sprečavanju zlostaljanja na radu; Prilog 2: Anketa za medije).

3. Korišćenje literature

U svakom radu, bio završni rad (osnovne akademske studije, master akademske studije ili doktorske studije), stručni ili naučni članak, knjiga, monografija koristi se literatura, odnosno reference. One su izvor podataka, informacija i znanja koja prethode novim delima. Bilo da se koriste direktno ili indirektno, bilo da su objavljeni ili neobjavljeni (predavanja, lična korespondencija, i sl.), **obavezno se moraju naznačiti, odnosno navesti**. Svaki član akademske zajednice **dužan je da poštuje prava intelektualne svojine** i da u skladu sa svojom akademskom čašću navede izvore svojih ideja, znanja, podataka i informacija[18]. Njegov akademski integritet[19] bazira se na poštenju i odgovornosti u poštovanju drugih i njihovih dela, ali i na preciznosti, fer postupanju, transparentnosti, kolegijalnosti, humanosti[20]. Suprotno akademskom integritetu i poštenju je plagijat. **Plagijat** (lat: *plagere*[21]) je rad (studenta, ali ne samo njega) kojim se vrši preuzimanje u celini ili delovima, kopiranje tuđih ideja, dela, stavova i njihovo prezentovanje kao sopstvenih, bez odgovarajućeg priznavanja/upućivanja na autora/e[22].

---

[18] McCabe Donald L., Pavela G., *Ten (Updated) Principles of Academic Integrity: How Faculty Can Foster Student Honesty*, Change, Vol. 36, No. 3 (May - Jun., 2004), pp. 10-15., http://sa.utep.edu/wp-content/blogs.dir/60/files/2013/02/10-Updated-Principles-of-Academic-Integrity-Faculty-Resource.pdf (25.07.2015.)

[19] New School, *The New School Academic Honesty And Integrity Policy*, https://www.newschool.edu/WorkArea/DownloadAsset.aspx? (24.07.2015)

[20] Queensland University of Technology, *Academic integrity and plagiarism,* http://airs.library.qut.edu.au/3/4/ (23.07.2015.)

[21] otimati

[22] Slično se definiše i na sajtu Univerziteta u Oksfordu ("*Plagiarism is presenting someone else's work or ideas as your own, with or without their consent, by incorporating it into your work without full acknowledgement. All published and unpublished material, whether in manuscript, printed or electronic form, is covered under this definition. Plagiarism may be intentional or reckless, or unintentional. Under the regulations for examinations, intentional or reckless plagiarism is a disciplinary offence*"), Unversity of Oxford, *Plagiarism* http://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism (28.07.2015.)

Kopiranje tuđih ideja može biti izvršeno iz pisanih radova (knjige, članci), podataka, slika ili drugih izvora koji mogu biti predstavljeni u tabelama, dijagramima, dizajnu, planovima, fotografijama, filmu, muzici, formulama, veb sajtovima i kompjuterskim programima. Plagijat uključuje i predstavljanje, upotrebu i distribuiranje rada predavača ili drugih studenata kao sopstvenih[23]. Suština plagijata je u kršenju moralnih prava autora. U nauci se neretko dešavaju akademski plagijati koji predstavljaju objavljivanje tuđih rezultata pod svojim imenom ili izostavljanjem navođenja porekla[24].

Ni u jednom trenutku se ne sme zaboraviti pripadnost akademskoj zajednici u kojoj su predavanja držali i svoje čuvene naučne radove pisali Milutin Milanković, Raško Dimitrijević, Mihajlo Petrović - Mika Alas, Ksenija Atanasijević, Josif Pančić, Đura Daničić, Nikola Stjepanović, Jovan Cvijić, Vojin Dimitrijević i mnogi drugi koji su ušli u istoriju naše i svetske nauke i baštine čovečanstva.

Literatura se može: direktno navoditi – citirati; indirektno navoditi – parafrazirati[25] ili na nju upućivati – referencirati. U master radu se uvek mora označiti kada se preuzima tuđi tekst, stavovi, ideje i podaci.

Literatura koja se navodi u radu treba da se odnosi na temu rada (u širem i užem smislu). Reference su izvori koji se direktno koriste u radu[26]. One treba da su ažurne[27] i potpuno tačne[28].

---

[23] Drakulić M., Krivokapić Đ., *Izmene i dopune Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti studenata*, predlog Univerzitetu u Beogradu, jun 2010.

[24] Bojović S., *Pravni pojam plagijata*, http://www.besplatnapravnapomoc.rs/prilozi-saradnika/pravni-pojam-plagijata/ (28.07.2015.)

[25] Janović T., *Citiranje, parafraziranje i upućivanje na izvore u akademskim tekstovima*, nastavni materijal za kolegij Akademsko pisanje, Zadar, 2009., http://www.unizd.hr/Portals/46/DIPLOMSKI,%20ZAVRSNI%20I%20SEMINARSKI%20RADOVI/Seminarski%20radovi/citiranje_parafraziranje.pdf (27.07.2015.)

[26] Termini literatura i reference se razlikuju iako izgleda kao da su sinonimi. U dokumetu Laboratorij za sustave i signale, *Opće upute za pisanje studentskih radova*, http://jezicna-pomoc.lss.hr/upute/index.html (22.07.2015.), navedeno je da: "U referencama bi trebali biti popisani svi izvori informacija koji se spominju u dokumentu. Svrha toga je da čitatelj može:

- provjeriti točnost autorovog navoda
- provjeriti/razumjeti kontekst u koje je ta informacija izvorno iznesena
- saznati šire i dublje na tu temu

Literatura bi trebala sadržati i druge izgovore informacija kroz koje čitatelj može proširiti i produbiti svoje razumijevanje teme obrađene u dokumentu, ali koji (izvori i njihove tvrdnje/informacije) nisu izrijekom spominjani u samom tekstu dokumenta."

[27] Ažurnost se odnosi na navođenje literature, a ne na godine izdanja.

[28] Milić N., *Citiranje literature u naucnom radu*, http://nub.rs/fileadmin/informacione_usluge/citiranje/Natasa_Milic-Citiranje_literature_u_naucnom_radu.pdf (22.07.2015.)

Sve bibliografske jedinice navedene (citirane ili parafrazirane) u tekstu moraju da budu uključene u spisak literature/referenci na kraju rada i svaka referenca sa tog spiska mora da se nalazi u tekstu.

Wikipedia nije relevantna referenca[29].

Nikad ne stavljati titule autora.

Elektronska pošta (e-mail), bilteni, službena pisma, diskusije stručnjaka u grupama, forumima smatraju se ličnom komunikacijom, jer nisu dostupni svima. Lična komunikacija se, ako je to neophodno, može citirati samo u okviru teksta (u maloj zagradi) i ne sme da bude na stranici sa referencama.

Spisak literature, dat u odeljku Literatura, nalazi se na kraju rada[30]. Kod vankuverskog stila redosled referenci je određen redosledom njihovog pojavljivanja u tekstu rada i beleži se arapskim brojevima, dok je kod harvardskog i oksfordskog sistema dat abecednim/azbučnim redom (u zavisnost od pisma na kojem je napisan rad) prezimena autora ili naslova dokumenta i numeriše se arapskim brojevima.

Citati moraju biti apsolutno tačni (koristiti iste reči i interpunkciju kao u originalnom radu) i moraju biti obeleženi znacima navoda ili istaknuti posebnim slovima (npr. italic, manja slova).

Citirati se mogu i svoji radovi ali se to mora posebno naznačiti (**samocitati**).

Citiranje može biti u tekstu ili u fusnotama.

Oznaka citata ne može biti u naslovu ili podnaslovu rada, kao ni upućivanje na literaturu.

Sve citate treba preuzeti iz originalnih izvora, kako bi se obezbedila tačnost u svakom detalju. Izuzetno se može citirati iz sekundarnog izvora ali sa posebnom naznakom.

Ne mogu se citirati kompletna dela ili veliki broj strana. To važi i za samocitate.

Parafraziranje je prepričavanje tuđih rečenica, dela, ideja svojim rečima. Ne stavlja se pod znake navoda, niti obeležava posebnim načinom pisanja ali se poziva na delo iz

[29] Williams Colledge Libraries, *Should I use or cite Wikipedia? Probably not*., http://library.williams.edu/citing/wikipedia.php (28.07.2015.)

[30] Može se i na kraju svakog poglavlja novoditi literatura/reference koje se na njega odnose.

koga je preuzet tekst koji se parafrazira. I kod parafraziranja vodi se računa o tačnosti teksta, ideje, dela. Ne sme se parafrazirati netačno niti interpretirati tako da se krše autorska prava, naročito integritet dela ili njegovo nedostojno iskorišćavanje[31].

Postoje razni sistemi i stilovi navođenja/referenciranja npr. harvardski; vankuverski; oksfordski sistem; *APA - American Psychological Association* (psihologija, društvene nauke*); MLA - Modern Language Association* (umetnost, književnost, humanističke nauke)*, AMA - American Medical Association* (medicina, biološke nauke)*; Čikago i Turabian - Chicago Manual of Style (CMOS)* (istorija, ekonomija, društvene nauke)[32]*; CSE - Council of Science Editors*[33] i drugi prihvaćeni stilovi od raznih nauka sa modalitetima. Najčešće se koriste harvardski[34], vankuverski ili oksfordski sistem i APA stil.

O izboru sistema i stila, kao i o finesama citiranja treba se unapred dogovoriti sa mentorom. Bitno je biti dosledan i u celom tekstu koristiti isti način citiranja/parafraziranja/referenciranja.

3.1. Harvardski sistem

Harvardski sistem (*The Harvard Referencing System*)[35] pojavio se krajem XIX veka i vezuje se za poznatog zoologa *Edward Laurens Mark-a* koji je prvi put u svom radu naveo poziv na literaturu stavljajući u zagradu prezime autora i godinu izdanja[36].

Bez obzira na protok vremena ovaj autor-datum sistem je i dalje zadržao isti način referenciranja - u tekstu rada se u zagradi navodi autorovo prezime, godina objavljivanja citirane reference i strana (stranice), ali mu se dodaju modaliteti. Navođenje može biti običnim (*regular*) ili kurziv (*italic*) slovima. Godina izdanja prilikom navođenja u literaturi može biti u ili bez zagrada. Razvila su se i dodatna pravila kod

---

[31] *Zakon o autorskom i srodnim pravima*, članovi 17 i 18

[32] Precizno uputstvo ovom načinu citiranja i upućivanja na izvor može se naći na veb stranici Narodne biblioteke Srbije, https://www.nb.rs/view_file.php?file_id=3266

[33] Biblioteka DKSG, *Vodič za citiranje*, http://www.dksg.rs/biblioteka/vodicZaCitiranje/uvod.html (28.07.2015.)

[34] Harvardski više koriste naučnici i studenti univerziteta u Velikoj Britaniji i Australiji, a APA u SAD, *Citation guides*, https://www.citethisforme.com/guides (28.07.2015.)

[35] University Library, University of Sidney, *Your Guide of Harvard Style of Referencing*, http://sydney.edu.au/library/subjects/downloads/citation/Harvard_Complete.pdf (27.07.2015.)

[36] Chetrnin E., *The "Harvard system": a mystery dispelled*, BMJ, volume 297, 22 October 1988., pp.1062 – 1063, http://www.uefap.com/writing/referenc/harvard.pdf (27.08.2015.)

navođenja elektronskih knjiga, članaka, veb sajtova, elektronske pošte, društvenih mreža, blogova, legislative, muzičkih izvora, slika i sl[37].

Navođenje knjige jednog autora u tekstu:

> (Drakulić, 2001, str. 33) ili (Drakulić, 2001:33)[38] ili (Drakulić, 2001)[39] ili Drakulić (2001) ili (Drakulić, 2001, str. 25 -28) ili (*Cochrane 2007, p. 117*)[40] ili (*Cochrane, 2007, p. 117*).

U Literaturi:

> Drakulić M. (2001), Osnovi Poslovnog prava, Fakultet organizacionih nauka, Beograd

Ako je jedan autor ali više izdanja u jednoj godini obeležavaju se sa a, b, c, iza godine vodeći računa u tekstu o alfabetskom redosledu naslova u Literaturi[41]:

> (Fullan 1996a, 1996b)[42]

U Literaturi:

> Fullan, M. 1996a, 'Leadership for change', in International handbook for educational leadership and administration, Kluwer Academic Publishers, New York
>
> Fullan, M. 1996b, The new meaning of educational change, Cassell, London

Ako postoje dva ili tri autora, pišu se prezimena svih.

Navođenje dva ili tri autora u tekstu:

> (Drakulić, Drakulić, 2010, str. 65)

U Literaturi:

> Drakulić M., Drakulić R. (2010), Regulacija Interneta, RATEL, Beograd

---

[37] Anglia Ruskin University, University Library, *Guide to the Harvard Style of Referencing*, http://libweb.anglia.ac.uk/referencing/files/Harvard_referencing_2015.pdf (27.07.2015.)

[38] Filološki fakultet, *Uputstvo za citiranje i parafraziranje u seminarskim i master radovima*, http://www.fil.bg.ac.rs/wp-content/uploads/studProg/iberijske/uputstvo%20za%20citiranje%20i%20parafraziranje%20u%20seminarskim%20i%20master%20radovima.pdf (27.07.2015.)

[39] Milić N., op. cit.,(22.07.2015.) navodi bez stranice, što nije u skladu sa brojnim uputstvima objavljenim na stranicama svetskih univerziteta, mada se pojavljuje i ovaj način; *Citation guides*, op. cit.

[40] University Library, University of Sidney, op. cit., str. 2.

[41] University Library, University of Sidney, op. cit., str. 2.

[42] U uputstvima australijskih univerziteta navođenje izvora u tekstu je bez zapete a u Literaturi godina izdanja nije u zagradi.

Ukoliko ima više od tri autora, preporučuje se da se navede prezime prvog, a iza dodaje: i dr., dok u stranim et al.[43].

Navođenje više od tri autora u tekstu:

(Drakulić, i dr., 2010, str. 78) ili (Newman et al., 2005)

U Literaturi:

Drakulić M., i dr. (2010), Ekološko pravo, WUS Austria, Poljoprivredni fakultet, Fakultet organizacionih nauka, Beograd ili

Newman, T., et al. (2005) Evidence-based social work: a guide for the perplexed. Lyme Regis: Russell House.

Nije nepravilno, ali je ređe, da se u tekstu autor/i navode van zagrade, a u zagradi godina i stranica[44].

Pojavljivanja institucije umesto autora u tekstu:

(Anglia Ruskin University, University Library, 2015)

U Literaturi:

Anglia Ruskin University, University Library, Guide to the Harvard Style of Referencing, http://libweb.anglia.ac.uk/referencing/files/Harvard_referencing_2015.pdf

Kod navođenja međunarodnih i nacionalnih akata u tekstu:

(Zakon o autorskom i srodnim pravima, 2012.) ili

(Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Optional Protocol, 2006, art. 2)

U Literaturi:

Zakon o autorskom i srodnim pravima, Službeni glasnik RS, br. 104/2009, 99/2011 i 119/2012.

Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Optional Protocol, (2006), United nations, New York

Pojavljivanja drugih tipova dela (doktorska disertacija, diplomski rad, brošura i sl.) u tekstu:

[43] lat: et alia
[44] University Library, University of Sidney, op. cit., str. 3.

(Dragičević, 2009, str. 22)

U Literaturi:

Dragičević N. (2009), Ponovno korišćenje informacija u javnom sektoru, diplomski rad, Fakultet organizacionih nauka, Beograd

Kad je u pitanju elektronska knjiga u tekstu se navodi[45]:

(Niemann, Greenstein, & David, 2004)

U Literaturi:

Niemann, S, Greenstein, D, & David, D 2004, Helping children who are deaf: family and community support for children who do not hear well*,* Hesperian Foundation, Berkley, CA, http://www.hesperian.org/publications_download_deaf.php (06.08.2015.)

Navođenje poglavlja u knjizi u tekstu:

(Drakulić, 2010, str. 126)

U Literaturi:

Drakulić R. (2010), Organi nadležni za životnu sredinu, ed. Ekološko pravo, WUS Austria, Poljoprivredni fakultet, Fakultet organizacionih nauka, Beograd

Navođenje članka iz časopisa u tekstu:

(Klug, 2002, pp. 693–707)

U Literaturi:

Klug H. (2002), Straining the Law: Conflicting Legal Premises and the Governance of Aquatic Resources, Society & Natural Resources: An International Journal, Volume 15, Issue 8, pp. 693–707

Navođenje članka dva autora iz elektronskog izdanja časopisa u tekstu:

(Drakulić, Drakulić, 2010)

U Literaturi:

Drakulić M., Drakulić R. (2010), Evropska perspektiva regulisanja Internet usluga: izazov tradicionalnom evropskom pravu, Telekomunikacije, br. 6,

[45] University Library, University of Sidney, op. cit., str. 4.

http://www.telekomunikacije.rs/aktuelni_broj/prof_dr_mirjana_drakulic,_mr_ratimir_drakulic:_evropska_perspektiva_regulisanja_internet_usluga:_izazov_tradicionalnom_evropskom_pravu.299.html (20.03.2015.)

Navođenje članka iz zbornika radova sa skupa u tekstu:

(Krivokapic, Drakulic, Jovanovic, 2010, str. 38–48)

U Literaturi:

Krivokapic Dj., Drakulic M., Jovanovic S. (2010), Provision of Games of Chance over internet in Republic of Serbia: Current Legal Problems, SymOrg 2010, Zlatibor, Zbornik radova, str. 38–48.

Ukoliko je delo ili dokument bez godine izdanja iza autora, odn. naslova navodi se da nema datuma: za naše b.d. – bez datuma, a strane n.d. – *no date.*

Naslovi radova, knjiga, članaka, dokumenata mogu biti pod znacima navoda i u italiku. Bitno je da se određeni način pisanja koristi u celom tekstu.

Ukoliko se koriste elektronske poruke poslate elektronskom poštom one se u tekstu mogu navesti**,** ali se ne mogu navoditi u literaturi/referencama ukoliko ne postoji eksplicitna saglasnost za prikazivanje adrese[46].

3.2. Vankuverski sistem

Vankuverski sistem (*Vancouver Citation System*) u početku je bio vezan za biomedicinske časopise i literaturu[47]. Prvi put je 1979. godine grupa izdavača formirala *Uputstvo* (*Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals*)[48] za njegovo korišćenje. Ubrzo ga usvaja Međunarodno udruženje urednika medicinskih časopisa (*International Committee of Medical Journal Editors – ICMJE*). Pored toga što je numerički, ovaj sistem je posebno baziran na etičkim i tehničkim zahtevima[49]. Danas se sve više koristi i van medicinskih, bioloških i biomedicinskih krugova.

[46] University Library, University of Sidney, op. cit., str. 12.

[47] BioMedical Editor, *Vancouver Style Referencing and Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals,* http://www.biomedicaleditor.com/vancouver-style.html (28.07.2015.)

[48] Vancouver Community College Library, (2009), *Vancouver Citation Style*, http://library.vcc.ca/downloads/VCC_VancouverStyleGuide.pdf (07.08-2015.)

[49] International Committee of Medical Journal Editors, *Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals*, http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf (28.07.2015.);

Citirane reference obeležavaju se u samom tekstu rada arapskim brojevima u zagradama prema redosledu pojavljivanja. Kod direktnog citiranja navode se i stranice.

Navođenje izvora u tekstu:

[2] ili (2)

U spisku literature, reference seređaju u nizu prema redosledu (broju) njihovog prvog pojavljivanja u tekstu:

[broj] Prezime autora i inicijal imena. Naslov. Edicija (ako nije prva). Mesto izdanja: Izdavač; godina izdanja.

na primer:

[2] Drakulić M. Osnovi Poslovnog prava. Beograd: Fakultet organizacionih nauka; 2001.

Ukoliko je više od šest autora, u Literaturi se navodi prvih šest i dodaje “et al.” ili “i dr”, odnosno et al. ili i dr[50]:

[21] Fauci AS, Braunwald E, Kasper DL, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, et al., editors. Harrison’s principles of internal medicine. 17th ed. New York: McGraw Hill; 2008.[51]

Ukoliko se kao autor pojavljuje organizacija ili državni organ u Literaturi se navodi:

[2] Vlada Republike Srbije. Akcioni plan za sprovođenje strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine. Beograd: Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja; 2012.

Navođenje članka iz časopisa u Literaturi:

[12] Klug H. Straining the Law: Conflicting Legal Premises and the Governance of Aquatic Resources. Society & Natural Resources: An International Journal, Volume 15, Issue 8; 2002: 693–707

Ukoliko se koriste izvori preuzeti sa Interneta mora se tačno označiti naziv dokumenta ili poziv na članak, eKnjigu, sa svim relevantnim podacima[52].

International Committee of Medical Journal Editors, *Manuscript Preparation,Preparing for Submission*, http://www.icmje.org/recommendations/browse/manuscript-preparation/preparing-for-submission.html#g (28.07.2015.);
Murdoch University, Library, *Vancouver Style: Citing in the Text, A guide to Vancouver referencing style for Murdoch University students and staff*, http://libguides.murdoch.edu.au/c.php?g=246204&p=1640453 (28.07.2015.)

[50] International Committee of Medical Journal Editors, *Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing and Publication of Scholarly Work in Medical Journals: Sample References*, http://www.nlm.nih.gov/bsd/uniform_requirements.html (28.07.2015.)

[51] Vancouver Community College Library, op. cit.; p. 3.

Navođenje članka iz elektronskog izdanja časopisa u Literaturi:

[9] Drakulić M, Drakulić R. Evropska perspektiva regulisanja Internet usluga: izazov tradicionalnom evropskom pravu. Telekomunikacije, 6/2010 [pristupljeno 01.08.2015.]; dostupno na: http://www.telekomunikacije.rs/aktuelni_broj/prof_dr_mirjana_drakulic,_mr_ratimir_drakulic:_evropska_perspektiva_regulisanja_internet_usluga:_izazov_tradicionalnom_evropskom_pravu.299.html

Navođenje članka iz zbornika radova sa skupa u Literaturi:

[19] Krivokapic Dj., Drakulic M., Jovanovic S. Provision of Games of Chance over internet in Republic of Serbia: Current Legal Problems. Zlatibor: Zbornik radova SymOrg 2010; 2010. str. 38–48.

Navođenje drugog tipa dela (doktorska disertacija, diplomski rad, brošura i sl.) u Literaturi:

[39] Dragičević N., Ponovno korišćenje informacija u javnom sektoru, diplomski rad, Beograd, Fakultet organizacionih nauka, 2009.

Lične komunikacije (npr. razgovori, pisma) mogu se navesti samo u tekstu. Za njihovo citiranje neophodna je pismena dozvola osobe čija se komunikacija navodi. Izuzetak je elektronska pošta[53].

3.3. Oksfordski sistem

Oksfordski sistem (*Oxford Referencing System*) bazira se na fusnotama[54]. Danas se koristi softversko numerisanje fusnota.

Kod prvog navođenja knjige, članka, dokumenta stavlja se puna informacija o autoru/ima, delu, editoru (redaktoru, uredniku), izdavaču, mestu izdanja, godini izdanja i stranici sa koje je preuzet deo ili ideja:

Drakulić M., *Osnove Kompjuterskog prava*, DOPIS, Beograd, 1996., str. 3-5.

ili

Drakulić Mirjana, *Osnove Kompjuterskog prava*, DOPIS, Beograd, 1996., str. 3-5.

---

[52] Primeri citiranja bibliografskih jedinica primenom različitih stilova, http://www.ius.bg.ac.rs/prof/Materijali/lilste/07-3%20Opste_uputstvo_III.pdf (26.12. 2010.)

[53] Vancouver Community College Library, op. cit.; p. 7.

[54] UNCW Univerisy, *The Footnote / Bibliography or 'Oxford' Referencing System*, https://student.unsw.edu.au/footnote-bibliography-or-oxford-referencing-system (28.07.2015.)

ili

M. Drakulić, *Osnove Kompjuterskog prava*, DOPIS, Beograd, 1996., str. 3-5.

ili

Mirjana Drakulić, *Osnove Kompjuterskog prava*, DOPIS, Beograd, 1996., str. 3-5.

Navođenje dela može biti u *regular* ili *italic* slovima ili pod znacima navoda.

Literatura koja se navodi u fusnotama **mora** se naći i u spisku literature.

U svakom sledećem pojavljivanju navodi se prezime i inicijal imena (mogu i druge navedene varijante), "op. cit.," ili op. cit.,[55] i broj stranice/a:

Drakulić M., op. cit., str. 9.

Ukoliko je u pitanju isti autor, isto delo i ista stranica kao u predhodnoj fusnoti može se staviti[56]:

Ibid.[57]

Ukoliko se citira isto delo kao u prethodnoj fusnoti ali sa različite strane iza skraćenice *Ibid.,* navodi se broj strane i stavlja tačka:

Ibid., 9.

Kada je više autora u fusnoti se navode svi redosledom kako su navedeni na delu koje se citira. Ukoliko ih ima više od 3 može se navesti prvi autor i naznaka i dr. ili et al.

Drakulić M. i dr., Ekološko pravo, WUS Austria, Poljoprivredni fakultet, Fakultet organizacionih nauka, Beograd, 2010., str. 54.

Rad objavljen u zborniku radova sa skupa ili kao poglavlje knjige navodi se sa svim podacima, kao i podaci o zborniku, skupu, editorima, stranicama.

Cicvarić, S., Drakulić, M., Devjak, S., Filipović, V., Žarkić Joksimović, N., Damnjanović, V., Drakulić, R., Nikodijević, A., Public Administration Relations with Media: The Case of Serbia, in Vintar, M. and Pevcin, P. (eds.), Contemporary

[55] lat: *opus citatum,* navedeno delo
[56] Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, *Uputstvo autorima*, 2011., http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/about/submissions#authorGuidelines (28.07.2015.)
[57] lat: *ibidem*, na istom mestu

Issues in Public Policy and Administrative Organization in South East Europe, Ljubljana: Faculty of Administration, 2009, pp. 313-334.

Navođenje članka u fusnoti: prezime autora, inicijal/puno ime, naziv dela (sa ili bez navodnica, *italic* ili *regular* slova), časopis, broj, odnosno volumen i broj, godina izdanja, broj prve i poslednje stranice, (skraćenica str. ili p. i pp.[58]).

Petrovic N., Drakulic M., Vujin V., Drakulic R., Jeremic V., *Climate changes and green information technologies*, Management, no 59/2011, pp. 35–45.

Kad je u pitanju rad preuzet sa Interneta, pored svih uobičajenih podataka, navodi se i veb adresa sa koje je "skinut", kao i datum pristupa.

Lična komunikacija/korespondencija se može navesti u fusnoti (prezime pošiljaoca/primaoca, inicijal imena i datum slanja/primanja i naznaka vrste komunikacije.

Drakulić M., email, 22.07.2015.

U Literaturi se navode svi podaci osim stranica po abecednom/azbučnom redosledu autora, dokumenta.

Endnote funkcionišu isto kao fusnote jedino što su na kraju teksta, a ne na stranici na kojoj se vrši pozivanje. Sistem *endnotes*[59] poznat je kao *Citation-Sequence System*[60]*.* Referenciranje se najčešće vrši korišćenjem softvera.

4. Osnovna tehnička uputstva za pisanje master rada

Master rad mora biti tehnički korektno uobličen. Tekst mora biti uredan i jednoobrazan. Nije dozvoljeno da se pojavljuju različiti fontovi (sem kada se želi nešto istaći), razmaci, margine, numeracije, poravnanja, obeležavanja. Neurednost ukazuje na nedovoljnu posvećenost studenta/autora, aljkavost i nemarnost. Mentor i članovi komisije moraju insistirati, pored kvaliteta sadržaja i na kvalitetu izgleda teksta.

Vrsta i veličina slova. Tekst je po pravilu u ćirilici, a može biti i u latinici. Font: Times New Roman, Tahoma, Calibri ili Arial.

[58] Postoji razlika između korišćenja skraćenice p. i pp. za obeležavanje stranice. Po APA stilu stavlja se skraćenica p. koja označava poziv na određenu stranu, a pp. se koristi za označavanje više strana od – do.

[59] UNSW University, op. cit.

[60] Austin Community Colledge, *CSE Documentation (formerly CBE) Citation-Sequence System*, http://library.austincc.edu/help/CSE/includesCSE/cse_cs_docguide.pdf (28.07.2015.)

Veličina slova 12pt.

NASLOV PRVOG NIVOA - 16pt, velika slova, **bold**.

Naslov drugog nivoa - 14pt, normalna slova, **bold**.

Naslov trećeg nivoa - 12pt, normalna slova, **bold**.

Naslovi ostalih nivoa - 12pt, normalna slova, *italic*. Identifikator (broj) fusnota je bold, tekst fusnota je 10pt, normalna slova, *single*.

Naslov literature i priloga - 16pt, velika slova, bold

Poravnanje: *justify*.

Stil i forma pisanja. Rad se piše srpskim književnim jezikom. Tekst treba da bude pravopisno i gramatički ispravan, jasan i bez slovnih grešaka. Format je A4 i tekst se štampa na belom papiru samo sa jedne strane lista. Po pravilu ima od 60 do 80 strana (bez naslovne strane; sažetka na srpskom i engleskom; biografije; izjave o originalnosti; sadržaja; popisa slika, grafika, tabela; priloga).

Da bi rad bio **pregledan i lako čitljiv** neophodno je poštovati sledeće zahteve:

a. margine su 2 cm, sem leve koja je 2,5;
b. prored je 1,5 *lines* za tekst, a *single* prored za naslove i podnaslove (koji su u više redova), naslove tabela, slika, grafika, fusnote, citate i reference;
c. kod nabrajanja razmak je 6pt after, a poslednji do sledećeg pasusa 12pt after;
d. brojke i tekst u grafikonima, tabelama i legendama mogu da budu manji font, ali pod uslovom da su jasno čitljivi.

Orientation je *Portrait*, izuzetno tabele ili slike ili grafici mogu biti *Landscape*.

Poglavlja. Svako poglavlje počinje na novoj strani. Tekst svake strane treba da bude logično raščlanjen na pasuse. Razmak između pasusa je *after* 12pt, a kod naslova je *before* i *after* 12pt. Početak pasusa se ne uvlači.

Voditi računa o stilu definisanja:

a. Što manje koristiti strane reči i izraze.

b. Za neke opšteprihvaćene strane reči i izraze ne davati naše opisne pojmove[61]: tuđice - slučajne, jednokratne, povremene pisati u izvornom obliku (u zagradi se može dati pravilan izgovor), a posuđenice - strane reči pišu se prema domaćem izgovoru (npr. sajber, a ne cyber) i menjaju se po padežima, skraćenice – u zagradi se obavezno navodi originalni izraz koji je skraćen.

c. Skraćenice ne stavljati u naslove.

d. Što više koristiti kratke, obične reči.

e. Izbegavati upotrebu slikovitih lirskih opisa.

f. Rečenice treba da budu jednostavne i kratke.

g. Voditi računa o gramatici, slovnim i jezičkim greškama.

h. Upotreba aktiva je osnova za kraći, direktniji, tačniji i korektniji način izražavanja.

i. Obavezno pri pisanju celog rada koristiti treće lice jednine neodređeno (npr. obrađeno je, istraženo je, a ne obradila/o sam, istražio/la sam), sem u Uvodu i delu koji se odnosi na razloge izbora teme.

j. Ceo rad pisati u sadašnjem vremenu.

k. Prošlo vreme se upotrebljava u delovima - Metode istraživanja, Rezultati i Zaključci[62].

Izbegavati tekstove u *header*-u, pogotovo naznake da je u pitanju master rad ili ime studenta.

Numeracija. Strane rada treba da budu numerisane arapskim brojevima. Numeracija strana je na dnu (*footer)*, centar, počevši od Uvoda (strana 1, ali se broj ne pojavljuje – *Different first page*). Do Uvoda numeracija može biti slovima (velika ili mala slova), češće rimskim brojevima (velikim ili malim).

Numerišu se poglavlja i podpoglavlja. U master radu moguće je koristiti numerički, alfabetski ili kombinovani sistem numeracije. **Izabrani sistem numeracije poštuje se od početka do kraja rada**.

[61] Simić R., *Srpski pravopis*, Jasen, Beograd, 2006., str. 137-143

[62] Šipetić-Grujičić S., *Klasifikacija naučnog rada*, ppt, http://www.slideserve.com/danika/klasifikacija-naucnog-rada (26.12.2010.)

Primer 1.

I UVOD

1. Cilj rada

2. Predmet rada

3. Hipoteze istraživanja

4. Metode istraživanja

5. Sadržaj rada

II POJAM I KARAKTERISTIKE SAJBER PROSTORA I INFORMACIONE INFRASTRUKTURE

1. Pojam i karakteristike sajber prostora

2. Pravna priroda sajber prostora

3. Nedostaci sajber prostora

3.1. Nedostaci arhitekture sajber prostora

3.2. Problemi enkripcije sadržaja i komunikacije u sajber prostoru

3.3. Nedostaci dizajna hardvera i softvera

Primer 2.

1. UVOD

1.1. Cilj rada

1.2. Predmet rada

1.3. Hipoteze istraživanja

1.4. Metode istraživanja

1.5. Sadržaj rada

2. POJAM I KARAKTERISTIKE SAJBER PROSTORA I INFORMACIONE INFRASTRUKTURE

2.1. Pojam i karakteristike sajber prostora

2.2. Pravna priroda sajber prostora

2.3. Nedostaci sajber prostora

2.3.1. Nedostaci arhitekture sajber prostora

2.3.2. Problemi enkripcije sadržaja i komunikacije u sajber prostoru

2.3.3. Nedostaci dizajna hardvera i softvera

Primer 3.

A. UVOD

a. **Cilj rada**
b. **Predmet rada**
c. **Hipoteze istraživanja**
d. **Metode istraživanja**
e. **Sadržaj rada**

B. POJAM I KARAKTERISTIKE SAJBER PROSTORA I INFORMACIONE INFRASTRUKTURE

a. **Pojam i karakteristike sajber prostora**
b. **Pravna priroda sajber prostora**
c. **Nedostaci sajber prostora**
   - c.a. **Nedostaci arhitekture sajber prostora**
   - c.b. **Problemi enkripcije sadržaja i komunikacije u sajber prostoru**
   - c.c. **Nedostaci dizajna hardvera i softvera**

Primer 4.

I UVOD

1. **Cilj rada**
2. **Predmet rada**
3. **Hipoteze istraživanja**
4. **Metode istraživanja**
5. **Saržaj rada**

II POJAM I KARAKTERISTIKE SAJBER PROSTORA I INFORMACIONE INFRASTRUKTURE

1. **Pojam i karakteristike sajber prostora**
2. **Pravna priroda sajber prostora**
3. **Nedostaci sajber prostora**
   a. **Nedostaci arhitekture sajber prostora**
   b. **Problemi enkripcije sadržaja i komunikacije u sajber prostoru**
   c. **Nedostaci dizajna hardvera i softvera**

Slike, grafici i tabele. Numerišu se arapskim brojevima redosledom od početka rada (npr. *Tabela 1: Struktura zaposlenih po godinama starosti*); *Grafik 5: Zastupljenost žena u odlučivanju*) i pišu italikom.

Naslovi tabela stavljaju se iznad, a grafika i slika ispod. Ukoliko se slike, grafici, tabele preuzimaju, neophodno je navesti izvor, po istom sistemu citiranja koji se primenjuje u celom tekstu.

5. Postupak odbrane master rada

Po završetku pisanja master rada, student predaje po jedan primerak odštampanog rada ili šalje elektronsku verziju mentoru i članovima Komisije za odbranu rada. Originalnost rada se proverava aplikacijom za utvrđivanje plagijatstva. Po dobijanju saglasnosti mentora i članova komisije, rad se koriči u potreban broj primeraka i predaje nadležnoj službi. Piše se *Izveštaj o završenom master radu*. Potrebno je priložiti i primerak rada u digitalnom obliku, isključivo na kompakt disku (CD) u PDF formatu.

Najkasnije 30 dana od dana predaje, organizuje se usmena odbrana rada. Datum odbrane master rada objavljuje se na Internet stranici studija.

Pre odbrane student, u dogovoru sa mentorom, priprema prezentaciju.

Odbrana master rada je usmena i javna. Odbrana se odvija po standardnom protokolu:

1. Predsednik komisije otvara postupak odbrane informišući prisutne o odluci nadležnog veća o prihvatanju teme i članovima Komisije za odbranu.
2. Predsednik komisije poziva studenta da izloži rad u trajanju najviše do 30 minuta.
3. Nakon studentovog izlaganja, Predsednik poziva članove Komisije da daju mišljenje o radu i postave pitanja.
4. Student odgovara na postavljena pitanja, nakon čega se članovi Komisije ili student povlače, a Komisija donosi odluku.
5. Članovi Komisije za odbranu jednoglasno ili većinom glasova donose odluku o uspešnosti odbrane master rada i potpisuju Zapisnik o odbrani.
6. Predsednik javno saopštava odluku Komisije za odbranu i zaključuje postupak odbrane master rada. Potpisani Zapisnik Predsednik predaje nadležnoj službi.

Pre odbrane student priprema prezentaciju uz pomoć prezentacionog softvera vodeći računa o: šta želi i šta mora da kaže; ko su slušaoci/članovi komisije i vremenu. Na kraju prezentacije ne stavlja se “hvala na pažnji” ili “a sada pitanja?”. Prezentacija ne bi trebalo da je: preopširna; sa gustim tekstom koji se čita; pretrpana tabelama, nejasnim slikama i graficima; sa previše boja; sa previše slajdova; sa neusklađenim tekstom. Prilikom usmenog izlaganja neophodno je: ne zahvaljivati se mentoru i članovima komisije; saslušati pitanja i komentare članova komisije ne prekidajući ih; biti smiren/a i ozbiljan/a, ne egzaltiran/a; odgovarati argumentovano sa mogućnošću vraćanja na prezentaciju. **Nikako ne praviti šale i u prezentaciju stavljati** “**vickaste**” **animacije.**

Ne zaboraviti – odbrana je svečan čin, vrhunac i završetak jednog nivoa obrazovanja što zahteva i prikladno, elegantno, odevanje, posebno obraćanje i dobru pripremljenost[63].

U roku od 5 radnih dana, student dobija *Potvrdu* o završenim master studijama, a *Diploma* i *Dodatak diplomi* se uručuju na javnoj promociji.

[63] Drakulić M., Drakulić R., *Nauka i naučna metodologija*, prezentacija za studente studijskog programa master akademskih studija “Menadžment u upravi” i “Menadžment poslovnih performansi”, decembar 2014.

LITERATURA

1. Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, *Uputstvo autorima*, 2011., http://ojs.ius.bg.ac.rs/index.php/anali/about/submissions#authorGuidelines
2. Anglia Ruskin University, University Library, *Guide to the Harvard Style of Referencing*, http://libweb.anglia.ac.uk/referencing/files/Harvard_referencing_2015.pdf
3. Austin Community Colledge, *CSE Documentation (formerly CBE) Citation-Sequence System*, http://library.austincc.edu/help/CSE/includesCSE/cse_cs_docguide.pdf
4. Baxter P., Jack S., *Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers*, The Qualitative Report, Volume 13, Number 4, December 2008, pp. 544-559, http://www.nova.edu/ssss/QR/QR13-4/baxter.pdf
5. Biblioteka DKSG, *Vodič za citiranje*, http://www.dksg.rs/biblioteka/vodicZaCitiranje/uvod.html
6. BioMedical Editor, *Vancouver Style Referencing and Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals,* http://www.biomedicaleditor.com/vancouver-style.html
7. Bojović S., Pravni pojam plagijata, http://www.besplatnapravnapomoc.rs/prilozi-saradnika/pravni-pojam-plagijata/
8. Chetrnin E., *The "Harvard system": a mystery dispelled*, BMJ, volume 297, 22 October 1988., pp.1062 – 1063, http://www.uefap.com/writing/referenc/harvard.pdf
9. *Citation guides*, https://www.citethisforme.com/guides
10. Drakulić M., Drakulić R., *Nauka i naučna metodologija*, prezentacija za studente studijskog programa master akademskih studija "Menadžment u upravi" i "Menadžment poslovnih performansi", decembar 2014.
11. Drakulić M., Krivokapić Đ., *Izmene i dopune Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti studenata*, predlog Univerzitetu u Beogradu, jun 2010.
12. Filološki fakultet, *Uputstvo za citiranje i parafraziranje u seminarskim i master radovima*, http://www.fil.bg.ac.rs/wp-content/uploads/studProg/iberijske/uputstvo%20za%20citiranje%20i%20parafraziranje%20u%20seminarskim%20i%20master%20radovima.pdf
13. International Committee of Medical Journal Editors, *Manuscript Preparation,Preparing for* Submission, http://www.icmje.org/recommendations/browse/manuscript-preparation/preparing-for-submission.html#g
14. International Committee of Medical Journal Editors, *Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals*, http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf
15. Janović T., *Citiranje, parafraziranje i upućivanje na izvore u akademskim tekstovima*, nastavni materijal za kolegij Akademsko pisanje, Zadar, 2009., http://www.unizd.hr/Portals/46/DIPLOMSKI,%20ZAVRSNI%20I%20SEMINARSKI%20RADOVI/Seminarski%20radovi/citiranje_parafraziranje.pdf
16. *Kodeks profesionalne etike na Univerzitetu u Beogradu*, Glasnik Univerziteta u Beogradu, godina XLV, broj 137/2007, http://www.bg.ac.rs/files/sr/univerzitet/univ-propisi/KodeksProfesionalneEtike.pdf
17. *Krivični zakonik*, Službeni glasnik RS, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 i 108/2014.
18. Laboratorij za sustave i signale, *Opće upute za pisanje studentskih radova*, http://jezicna-pomoc.lss.hr/upute/index.html
19. Lynch T., *Writing up your PhD (Qualitative Research) Independent Study version*, English Language Teaching Centre University of Edinburgh, 2014, http://www.ed.ac.uk/polopoly_fs/1.153633!/fileManager/Writing%20up%20your%20PhD%20(Qualitative%20Research).pdf (20.07.2015.)
20. McCabe L., Pavela G., *Ten (Updated) Principles of Academic Integrity: How Faculty Can Foster Student Honesty*, Change, Vol. 36, No. 3 (May - Jun., 2004), pp. 10-15., http://sa.utep.edu/wp-content/blogs.dir/60/files/2013/02/10-Updated-Principles-of-Academic-Integrity-Faculty-Resource.pdf
21. Milić N., *Citiranje literature u naucnom radu*, http://nub.rs/fileadmin/informacione_usluge/citiranje/Natasa_Milic-Citiranje_literature_u_naucnom_radu.pdf
22. Murdoch University, Library, *Vancouver Style: Citing in the Text, A guide to Vancouver referencing style for Murdoch University students and staff*, http://libguides.murdoch.edu.au/c.php?g=246204&p=1640453
23. Nenty H. J., *Writing a Quantitative Research Thesis*, http://krepublishers.com/02-Journals/IJES/IJES-01-0-000-09-Web/IJES-01-1-000-09-Abst-PDF/IJES-01-01-019-09-011-Nenty-H-J/IJES-01-01-019-09-011-Nenty-H-J-Tt.pdf

24. New School, *The New School Academic Honesty And Integrity Policy*, https://www.newschool.edu/WorkArea/DownloadAsset.aspx?
25. Primeri citiranja bibliografskih jedinica primenom različitih stilova, http://www.ius.bg.ac.rs/prof/Materijali/lilste/07-3%20Opste_uputstvo_III.pdf
26. Queensland University of Technology, *Academic integrity and plagiarism,* http://airs.library.qut.edu.au/3/4/
27. Simić R., *Srpski pravopis*, Jasen, Beograd, 2006., str. 137-143
28. Šipetić-Grujičić S., *Klasifikacija naučnog rada*, ppt, http://www.slideserve.com/danika/klasifikacija-naucnog-rada
29. *Statut Univerziteta u Beogradu*, Službeni glasnik Univerziteta, godina LIII, broj 186, 17. jul 2015., http://www.bg.ac.rs/files/sr/univerzitet/univ-propisi/Statut-precisceni-2015.pdf
30. UNCW Univerisy, *The Footnote / Bibliography or 'Oxford' Referencing System*, https://student.unsw.edu.au/footnote-bibliography-or-oxford-referencing-system
31. University Library, University of Sidney, *Your Guide of Harvard Style of Referencing*, http://sydney.edu.au/library/subjects/downloads/citation/Harvard_Complete.pdf
32. Univerzitet u Beogradu, Medicinski fakultet, Republika Srbija Ministarstvo zdravlja, Univerzitet u Beogradu, Fakultet organizacionih nauka, *Uputstvo za pisanje završnog master rada*, Diplomske akademske studije iz Menadžmenta u sistemu zdravstvene zaštite – master, http://www.healthmanagementinfo.com/Doc/downloads/Broshura_2010.pdf
33. Unversity of Oxford, *Plagiarism*, http://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism
34. Vancouver Community College Library, (2009), *Vancouver Citation Style*, http://library.vcc.ca/downloads/VCC_VancouverStyleGuide.pdf
35. Williams Colledge Libraries, *Should I use or cite Wikipedia? Probably not*., http://library.williams.edu/citing/wikipedia.php
36. *Zakon o autorskom i srodnim pravima*, Službeni glasnik RS, br. 104/2009, 99/2011 i 119/2012.
37. *Zakon o visokom obrazovanju*, Službeni glasnik RS, br. 76/2005, 100/2007 - autentično tumačenje, 97/2008, 44/2010, 93/2012, 89/2013 i 99/2014)
38. Национални савет за научни и технолошки развој, *Правилник о поступку и начину вредновања и квантитативном исказивању, научноистраживачких резултата истраживача,* http://www.mpn.gov.rs/images/content/nauka/pravna_akta/PRAVILNIK_o_zvanjima.pdf
39. Поповић А., *Цитатни индекси и вредновање научноистраживачког рада*, http://kobson.nb.rs/upload/documents/oNamaPredavanja/PR2011VrednovanjeNaucnogRada%20.pdf

PRILOG 1: Prijava teme master rada

ВЕЋУ ЗА СТУДИЈЕ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТУ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ
ПРИЈАВА ТЕМЕ ЗА ИЗРАДУ МАСТЕР РАДА

Обраћам се Већу за студије при Универзитету Универзитета у Београду са молбом да ми се, као студенту академских мастер студија:

_____

одобри израда мастер рада.

Наслов:

_____

Научни циљ предложеног рада:

Циљ рада:

Предмет рада:

Методе рада:

Структура (по поглављима):

Увод –

Прво поглавље –

Друго поглавље –

Треће поглавље –

Четврто поглавље –

Пето поглавље –

Закључак –

Литература:

Прилози:

Радна биографија:

Ментор: _____

Кандидат _____

PRILOG 2: Izjava o akademskoj čestitosti

Student/kinja: _____

Broj indeksa: _____

Student/kinja: master akademskih studija _____

Autor/ka maste rada pod nazivom:

_____

_____

_____

Potpisivanjem izjavljujem:

- da je rad isključivo rezultat mog sopstvenog istraživačkog rada;
- da sam rad i mišljenja drugih autora koje sam koristio/la u ovom radu naznačio/la ili citirao/la u skladu sa Uputstvom;
- da su svi radovi i mišljenja drugih autora navedeni u spisku literature/referenci koji su sastavni deo ovog rada i pisani u skladu sa Uputstvom;
- da sam dobio/la sve dozvole za korišćenje autorskog dela koji se u potpunosti/celosti unose u predati rad i da sam to jasno naveo/la;
- da sam svestan/na da je plagijat korišćenje tuđih radova u bilo kom obliku (kao citata, prafraza, slika, tabela, dijagrama, dizajna, planova, fotografija, filma, muzike, formula, veb sajtova, kompjuterskih programa i sl.) bez navođenja autora ili predstavljanje tuđih autorskih dela kao mojih, kažnjivo po zakonu (Zakon o autorskom i srodnim pravima, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 104/2009, 99/2011, 119/2012), kao i drugih zakona i odgovarajućih akata Univerziteta u Beogradu;
- da sam da sam svestan/na da plagijat uključuje i predstavljanje, upotrebu i distribuiranje rada predavača ili drugih studenata kao sopstvenih;
- da sam svestan/na posledica koje kod dokazanog plagijata mogu prouzrokovati na predati master rad i moj status;
- da je elektronska verzija master rada identična štampanom primerku i pristajem na njegovo objavljivanje pod uslovima propisanim aktima Univerziteta.

Beograd, _____ Potpis studenta/nje

_____

PRILOG 3. Primer molbe za mirovanje

Датум _____

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

МОЛБА ЗА МИРОВАЊЕ У ШКОЛСКОЈ 20__/20__.

Молим Веће за студије при Универзитету да ми одобри мировање права и обавеза.
Обавезу редовног похађања наставе и испуњавања предиспитних обавеза нисам могао/ла да извршим из следећих разлога:

_____
_____
_____
_____

Уз молбу прилажем следећу документацију:

1. Извод из матичне књиге рођених детета
2. Потврда из војног одсека
3. Извештај лекара специјалисте
4. Потврда иностране образовне институције
5. Остало:

_____
_____

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ СТУДЕНТА _____
СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ _____
БРОЈ ИНДЕКСА _____
ГОДИНА УПИСА СТУДИЈА _____
КОНТАКТ (E-mail и број телефона) _____

САГЛАСАН МЕНТОР

_____

ПОДНОСИЛАЦ МОЛБЕ

_____

САГЛАСАН ПРОГРАМСКИ САВЕТ

_____

PRILOG 4: Primer molbe za produženje studija

Датум _____ УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

МОЛБА ЗА ПРОДУЖЕТАК РОКА ЗА ЗАВРШЕТАК СТУДИЈА

Молим Веће за студије при Универзитету да ми одобри продужетак рока за завршетак студија.
Обавезу завршетка студија нисам могао/ла да извршим из следећих разлога:

_____
_____
_____
_____

Уз молбу прилажем следећу документацију:

1. Извод из матичне књиге рођених детета
2. Потврда из војног одсека
3. Извештај лекара специјалисте
4. Потврда иностране образовне институције
5. Остало:

_____
_____

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ СТУДЕНТА _____
СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ _____
БРОЈ ИНДЕКСА _____
ГОДИНА УПИСА СТУДИЈА _____
КОНТАКТ (E-mail и број телефона) _____
ЗА КОЈИ ПЕРИОД СЕ ТРАЖИ ПРОДУЖЕТАК: _____

ПРИЛОГ: Потврда о положеним испитима

САГЛАСАН МЕНТОР ПОДНОСИЛАЦ МОЛБЕ

_____ _____

САГЛАСАН ПРОГРАМСКИ САВЕТ

_____